

„EDINOST“

Izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „3.—“ „4.50“
za četrt leta „1.50“ „2.25“

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Oglasi in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinost je moč.“

„L' Adria“ in Slavjanskega zbor.

Tudi mi smo bili vedno menenja, da umetnost ne poznaj narodnosti, torej da ne bodi nikjer in nikdar izključljiva. Kar je lepo, to je lepo, pridi od koder si bodi. Res je, da smo se posebno veselili vseh Slavjanskega koncertov in da smo veselje ta prav očitno kazali; ni res pa, da bi bili hoteli prirejati demonstracije, kakoršne neso v soglasji z avstrijskim rodoljubjem, ali da bi bili hoteli s temi pojavi koga žaliti. In uprav sorojaki naši italijanske narodnosti so nas v to prisilili, da smo veselje svoje glasneje kazali, nego bi je morda sicer bili. Postavivši se že a priori na Slavjanskemu sovražno stališče, pokazali so se nam namreč v najneprijaznejši luči: netolerantne, nestrpne. Njim ni bilo do tega, da se je Slovjanskega slava razširila po vsej Evropi, da so bile kritike francoskih in nemških novin — torej dveh ekstremov — izredno laskave in da so se celo Madžari, ti najhujši nasprotniki slovanstva, klanjali umetnosti glasovite ruske družbe: Italijani naši nočejo priznati, da vso resnico na kratko povemo, da je v Slovanstvu prostora — talentu. Rabili smo ta občeumevni izraz, ker nam je biti, kakor nas skušnja uči, jako previdnimi v porabi besedi. Take nestrpnosti in zagrizenosti menda nikjer drugod ne poznajo. In kako smešno so se vedli ti naši protivniki: ni jim bilo moči skrivati silne zadrege, v kateri so se nahajali. Zato so si pa bile sodbe posamičnih njih listov v prvem trenutku dijamentralno nasprotni in so se združili še le pozneje v skupen, skrajno netoleranco kazoč akord. Da pa je stališče naše ob tem vprašanju povsem korektno, priča nam sobotni članek vladnega glasila tržaškega. Veseli nas prav posebno, da je „L' Adria“ gospodom

nasprotnikom vso resnico v obraz povedala. Članek „Adrie“ slove:

Nekateri listi so hoteli pripisati pojavu simpatij do Slavjanskega politično demonstracije. V istini pa je bilo postopanje nekega lista, koji je hotel ignorirati navzočnost Slavjanskega v Trstu, demonstracija — sicer ne vemo, ako politična, gotovo pa necivilizovana. Rečeni list je s tem pokazal narodno izključljivost, katera je uprav smešna. Pomisliti je, da je tu govor o kapeli, katera je zaslovela po vsej Evropi in vsej Ameriki.

Gotovo hočejo v svojej izključljivosti isto tako ignorirati dunajsko družbo iz gledališča „An der Wien“. Ali tudi te družbe predstave bode občinstvo — ako so res tako dobre, kahor se čuje — pohajevalo istotako mnogoštevilno, kakor je pohajevalo izvrstno petje kapele, katero je dirigiral gospod Agrenjef.

Denimo, da je smatrati izjave simpatij do ruskih pevcev od strani Slovencev, Hrvatov in Srbov res kot demonstracije; gotovo pa je, da te demonstracije neso imele političnega značaja, kateri bi mogel biti pogibeljn javnemu redu; ali da govorimo jasneje: da bi bile imele te demonstracije tendenco kakove ruske irredente. Simpatije pa, katere so kazali, so naravne po sorodstvu krvi in materinega jezika in morda, — glede nekaterih — tudi z ozirom na enakost običajev. In morda je uprav po tem listu pokazana ignoranca proti povsodi slavljenej, umetniškej ruskej družbi mnoge pripomogla, da so bili naši someščani slovenske narodnosti glasnejši v svojem priznavanju, nego bi sicer bili. V tem slučaju bila bi gospa Slavjanskega „Indipendenteju“ dolžnica za lepo vrsto kamelij iz velikanskega bouqueta, katerega se jej podarili.

Ta ruski zbor je bil pač na Fran-

cozskem povod političnim demonstracijam, katerim vzroke vsakdo lahko ve. Po natutjih mestih te republike morali so po desetkrat ponavljati rusko himno mej burim vzklici: živila Rusija! Pri nas se ni pevala ruska himna in tudi se ni pevala kaka druga pesem, katera bi le z daleka imela znak politične izključljivosti. Na programu so bile legende, cerkvene, pastirske in narodne pesmi. Pri zadnjem koncertu pa so pridodali z ozirom na italijanski del občinstva tudi jedno italijansko pesem, kar je dokaz, da občinstvo ni bilo sestavljeno samo iz onih krogov, katere „Indipendente“ včasih nazivlje: „colonia slava“. (Mi smo vidili jako pičlo števílo italijanskega občinstva. Op. ured.)

Na Nemškem, in posebno na Madžarskem, ta zbor gotovo ni našel političnih simpatij, kakor v Franciji; in vendar je Slavjanski uprav v teh deželah dosegel velikanske vspehe in so se vsi listi bavili z njega petjem, pišoč jako laskave ocene. Samo v Trstu moral se je najti nekdo, ki hoče ignorirati ta glasoviti zbor. Takemu postopanju se mi nismo mogli pridružiti, ker se spomnimo, da je uprav ta list o priliki proizvajanja neke jako poznate operete sam pisal, da se je ta opereta ljudstvu dopadala, ker mu je nova; nova mu je bila — rekel je ta list — zato, ker se je do tedaj popevala le v nemškem in francoskem jeziku, kar je bilo umljivo samo kolonijam ptujcev!!

Za velikim listom ali pa: ex-velikim, pridi na vrsto listič.

Ta listič vpraša prav najjvno zakaj je redarstvo dovolilo, da se v gledišči prirejajo demonstracije ruskim pevcem, dočim se zabranjuje take italijanskim pevcem.

To je laž, najnesramnejša laž!

Kedaj so vendar bile zabranjene demonstracije italijanskim pevcem, ako so

imele takov značaj, kakoršnega so imele one, prirejane ruskim pevcem? Ali nismo videli in še dandanes lahko vidimo v gledališčih, jako sijajno razsvitljenih, obilo vencev, šopkov, pozij, katere poklanjajo najizbornejšim pevkinjam, pevcem, skladateljem in pesnikom, kakor tudi drugim sodelujočim? Vidili smo celo serenade z lampijoni, dokler so bile take še v navadi. Ako so dobili ruski dečki nekoliko bombonov, Gemma Cuniberti jih je pa toliko dobila, da gorje njej, ako bi jih bila le desetino použila! In je-li hotel kdo to počastenje zabraniti?!

Mi razumemo prav dobro, kaj da hoče najjvni Don Basilio!

Ako bi pa hotel kdo, bodi-si pisatelj ali predstavljatelj, pozabivši svoje najprimitivnejše dolžnosti, tirati prekucijsko politiko, mesto služiti umetnosti, — naj že to stori iz lastnega nagiba, ali po prigovarjanju njega prijateljev, katerim prijateljem se rad v službo daje — takrat pa se dotična oblast, tako v Trstu, kakor v Rimu ali Parizu, gotovo malo za stvar pobriga to je ona oblast, katerej je naloga čuvati, da se javni red ne ruši.

—t—.

Avstrijski Lahi in Slovenci.

(Konec.)

V daljnem govoru išče pomoči dr. Podreka pri društvu „Dante Alighieri“, katero se je nedavno porodilo in še precej razširilo po Italiji. Namen temu društvu je skoraj enak smotru „Pro patrie“. Ko se je ustanovilo, so Lahi, osobito pa naši neodrešenci, močno ropotali in bobnali ter si obečali najboljših uspehov. Menili so menda, da bode društvo s tako imenitnim imenom našlo zanimanje v vsakej italijan-

silno lepa, a meni se je videla grda in še sedaj mi ne ugaja njena podoba, ako se mi usili v spomin. Preje še priprosta dekline z mehkiimi, skoro otročiji potezami, očesom živim, vedrim in smehom glasnim, bila je rožica cvetoča, sedaj bila je razčrela in posamezni listi osuli so se že v življenji burnem.

Radi sukali so se kmečki fantje okoli nje in vsakega je pridobila se sladkim govorjenjem. Jožetu zažarela je zopet stara ljubezen in vedno je lazil po noči okrog gostilne. Po dnevi srečal jo je, kadar jo je mogel in govorila mu je prisrčno, kakor drugim. Dekle, dekle, fante zbiraš . . .

III.

Prej bogstvo ti, zdaj lepa stvar. Preširen.

Kakor lastavice zde se mi Italijani. Ž njimi pridejo k nam na pomlad, ž njimi odidejo na jesen. Tudi Lahi so odšli . . . in Anica . . .

Jože jo je prosil, naj ostane pri njem (oče mu je umrl) in obljubil jej vzeti jo na predpust . . . a ona je odšla. Srce se mu je krčilo, ko jo je videl stopajočo z mladim Italijanom k kočiji in podajočo mu belo roko in gorek poljub. Za grmom je čepel in dvigoval jezo pesti, še enkrat hotel jo je videti, samo enkrat še. Oči zrle so mu divje na tekmece in se silo dušno trgal si je iz čutečih prs vročo lju-

PODLISTEK.

Revica.

Slika iz naše vasi, spisal —e—.

Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie ewig neu,
Und wem sie just passiert,
Dem bricht das Herz entzwei.
Heine.

I.

Iz male vasice prišla je tu sem. Tedaj bilo je še mlado, neskušeno dekletce in sreča jej je sevala na začrnelim, lepem obrazu. Iz celega lica odsevala jej je otročja zaupnost in skromnost. Kako je strmel deklet nad mestom! Ogledovalo si je luko in hodilo ob morji. Bôre malo štela je penzov v žepu. Iskala je službe in dobila jo je kmalu. Grda ni bila.

Čez dva meseca prišla je prvič domov. Predrzo se je kretala in življenja hitrega sledovi brali so se na še vedno lepem obrazu. Oko zrlo je koketno-naivno v svet in koketno namigavala je z obrvmi. Gredeč iz cerkve pridružil se jej je stari njen znanec, Korênov Jožek. Lep, zdrav fant je bil. Krepka, uprav korenjaška postava zibala se je hitro poleg Vrtačnikove Anice. (Tako se je zvalo deklet). Sladko, medeno mu je govorila in ustnice smijale so se poredno. Ljubezen mu je usajala v srce z njenim govorjenjem, katere pa ona

ni čutila. Jože zapazil ni ničesar, ni vsplapolelo ljubav, ni njene šale. Njemu zdelo se je to lepo, nebeško lepo. Dekle ni slabo računilo. Jože bil je jedinec in bogat in enkrat tudi „kmečki štor“ prav pride.

Vaške ženice regljale so, da so solze silile Jožetu v oko, ko je odhajala. Gorel mu je na ustnih i vroči poljub, a tega niso zapazile vaške klepetulje. Skušeni ljudje po vasi, katerim prišteval se je po vsej pravici i stari Korên, prorokovali so, da iz te moke ne bo kruha in iz te dvojice ne zakona.

II.

Fante zbiraš, si prevzetna,
Se šopiriš, ker si zala;
Váruj, váruj, da priletna
Samka se ne boš jokala.

Preširen.

Neko nedeljo je bilo. Vreme je bilo lepo in cesta prašna. Za vsakim vozom vzdigovali so se veliki prašni kolobari in zakrivali vozove in mimohiteče ljudi. Tedaj pripeljala se je po prašnej cesti poštna kočija, stara, škripajoča koleša, da ni bilo prijetno v njenej bližini, še manj sedeti na njej. No, popoten človek privadi se vsemu i slabej vožnji. Polna je bila tisti dan kočija odskakajočih mučnikov, ki so nehote prekladali trudne kosti po oguljenih tapetah. Prav trde so bile uže pernice takrat v poštni kočiji in sedaj so seveda

skeji koči, ter izdatno širilo omiko mej italijanskim in nevednost in odpadništvo mej slovanskim narodom — beneških Slovincih.

Sedaj še-le spoznavajo, da so se varali. Italijanski narod po lačnem poluotoku ima premnogo družih skrbi, ne pa se brigati in trošiti za ničevne namene. Revščina kaže uprav na Laškem gola svoja rebra, ter sili ubogo ljudstvo, da se trumoma izseluje iz „divne dežele“. Ni čuda, da mej enacim ljudstvom bombastične in smešne ideje tega društva nima jo tal.

Vrh tega je pa društvo krenilo uprav na napačno, krivo pot. Italijanski prostejši in zajedno neuki narod — analfabetov po Italiji kar mrgoli! — oni narod, mej katerim bi to društvo imelo širiti omiko in moralo, ta narod je katolišk napram brezverskemu srednjemu stanu. Izvolivši si pa društvo predsednikom neobrezanega Žida, pokazalo je jasno, kakšno moralnost bode širilo in zastopalo.

In to društvo — rekli bi židovsko — naj bi, po mislih rodoljuba dr. Podreka, zavzemalo v Italiji namen in nalogo naše priljubljene družbe sv. Mohora! Po njegovem nasvetu naj bi društvo „Dante Alighieri“ izdavalo italijanske knjige s slovenskimi prevodi. V enakih knjigah naj bi bil n. pr. na enej strani tiskan spev iz „Nebeške komedije“, na drugej strani pa kak slovanski prevod.

Dalje nasvetuje pisatelj, naj bi avstrijski Italijani ustanovili literarno društvo, podobno „Hrvatske Matici“ v Zagrebu, katera daje svojim udom za letni donesek 3 gld. do 10 raznih knjig obravnavajočih zgodovino, moralo, leposlovje, vedo, deloma izvirnih, deloma prevedenih — celó z laščine (Cantú, De Amicis) — naravno s posebnim ozirom na narodni čut. Ali pa naj bi se osnovala družba, podobna družbi sv. Mohora, ki izdaja in mej ljudstvom širi poludnejše spise.

„Ako bomo nadaljevali boj s Slovani — sklepa Cittadinov člankar — kakor dosedaj s pasivnimi sredstvi, žalibog bomo perijodično dočakali razna neugodna iznenađenja od strani Slovanov in prišla bode doba, ko bomo morda obžalovali nevredno izgubljeni čas“.

Rekli smo začetkom članka, da ga radi donasamo, kajti osvetljuje tudi senčno stran avstrijskih Italijanov. In res, iz vsega spisa veje neka bojazen pred Slovani, mej katerimi se je narodna zavest zadnji čas krepko jela vzbujati. Radi česar izmišljajo si vsakovrstnih sredstev, da bi napredek slovanskega čustva že v kalu zamorili, bezen. Lice, jeze rudeče, trepetalo je, ustni tresle so se mu nervozno. Rečem vam, da se mi je zdel tiste ure Jože Korenov grozno nesrečen. Potolažil se je, po zimi se je uhladil in vsak se uhladi po zimi, gotovo vsak. Na spomlad pa je zopet prišlo tisto dekletce. Z onimi je došla. Tisti mladec, ravno tisti, smejal se je ž njo in trgala sta cvetke ob produ in metala drug v drugega. Jezno obračale so stare vaške ženske oči od lepe dvojice in strahom šepetale: „Tako pohujšanje, oh tako pohujšanje!“ Jožeta pa je nemirno šepetalo po roki.

Dognale so slednjič vaške ženske, da Anica ni več to, kar je bila. Tako je bilo. Dalje sklepale so, da nikdo drug kriv ni, no mladi Italijan. Čul je to od njih i Jože na svoja, ne baš mala ušesa in vzdignil svoje debele roke in mahal z njimi po zraku. Jazen je bil zaradi samoljubja in sanjati se mu je jelo, da je vzeti ne more več in da je tudi ne bi hotel več. Ugajala mu je še, samo žal mu je bilo malo in osveta, uprav kmečka osveta mu je rojila po glavi.

IV.

Še meni je žal
Po njem, o dekle!
Gregorčič.

Solnce se je poslavljalo od vaških planin in pašnikov. Dvojica mladih ljudi stopala je drug za drugim. Prvi črn, zagorel in vitek gospod hodil je hitro; drugi, dolga, široko-

ter nadaljevali svoje prejšnje delo — potujčevanje.

Zadnje je osobito v Trstu doživelo različnih faz. 40.000 tržaških Slovanov „grdi“ aureolo italijanstva na mestu Trstu. Začetkoma so nas tukajšnji Lahi popolnoma ignorirali, ne boječ se niti našega števila, niti moči. Slovenski okoličan in sploh tržaški Slovan je mestnim Lahom veljal za sužnja — „ščava“. Razni dogodki in splošen položaj jih je drugači poučil — Slovan se je gibal. Oni pa kar s terorizmom nanj. In res so s tem divjaškim načinom marsikogar odtrgali od lastnega rodu. Najpodlejša sredstva, podkupovanje, strašenje, pretenje, odrekanje služeb, ščuvanje itd. bila so jim sredstva, da dosežejo svoj namen: — umoriti polagoma vzbujajočo se narodno zavest. Namen jim je posvečeval hudobna sredstva.

Ali niti s tem načinom niso Slovani mogli ustrašiti. Isti dan na dan postaja ponosnejši na svoj rod: mnogoštevilna društva in razne sijajne prilike so vsacemu dokaz, da v Trstu biva krepke slovansk živelj, koji ne bode se zadušil. Sami so to dobro spoznali in zdaj namečujejo drugači. Oblače se zopet v ovčjo kožo; rečeni literat beneških Slovinc navsetoval jim je novo sredstvo — razširjevanje laškega jezika in mišljenja s pomočjo poljudnih knjig, spisov in prevodov.

Kaj si imamo mi Slovenci pričakovati, ako bi se ta ideja res obistinila? Poskusi glasovitega „Kmetskega prijatelja“ v Celju — širiti odpadništvo in breznačajnost s pomočjo narodnega jezika — so ostali jalovi. Upamo, da bodo ostali enako ničevni tudi poskusi Lahov, ako bi se kaj enacega umislili.

Vsakakor bi pa enako nasprotno delovanje begalo naše ljudstvo ter ga majalo v njega prepričanju, mešajoč mu pravi pojem o narodnem čutu in dolžnostih. Ako bi hudobni nasprotnik istinito se odločil do enacih sredstev ter jel trositi nevarno ljuliko med slovensko zdravo seme, prvi bomo na straži. Sicer pa ne moremo za sedaj zadostno priporočati našemu občinstvu, da se tesno oklene „Družbe sv. Mohora“ ter njene velekoristne knjige pridno čita. Naj bi ne bilo slovenskega krova, kjer bi ne imela uhoda knjiga družbe sv. Mohora — omikanci naj podpirajo tudi „Matico“ — ter narod mikala, učila in vzbujala. Na tak način se bomo najvspešnejše branili sovražnikovih napadov! L—n.

pleča koščena postava, stopal je hitro za njim. Smeh igral je zadnjemu krog debelih ust, malo piker smeh na okrogloličnem, dobročudnem obrazu. Vkup sta sedaj.

Jože, zadnji izmej dvojice, zamrmrljal je nekaj mej zobmi, prijel tujca, vzdignil ga kvišku, da je pokazal pete, nove brez podkev, položil ga na tla in nekaj časa neusmiljeno udrihal po gosposkih kosteh. Marsikedar je tujec zajecal pri udarcih in sklonil se kvišku, a žilava roka Jožetova prislonila ga je k tlom. Jože je nehal. Zadovoljen cinizem bral si na tem kmečkem obrazu, ko je tepenemu rekel: „Veš, za naša dekleta!“

Nista bila še daleč, ko vzame Italijan iz žepa samokres in ustrelil na Jožeta. V dolino čul si strel in za njim glasen Jožetov smeh. Tujcu tresla se je močno roka.

Drugi dan odšli so Italijani in pustili Anico v vasi. Privlekla se je trudno do Brtučevega kozolca in tamo legla z vročo glavo na tisto malo bilk, katere so ostale še starej kravi Brtuševaj od vlani. Tedaj jo je že prodal vedno pijani Brtuč. Mrzla jesenska noč tresla je revici ude in mraza in bolečin je umrla pred jutrom. Pri mrtvici pa so našli vaščani vse trdo dekletce, ki je kričalo na vse grlo. Jože vzel je napol mrtvega otroka k sebi in mater pokopal. Če kedaj v vaški kroniki piše kedo o tem v županovih zapiskih, še pisec pristavi suhoparno: „Revica“.

Delo.

V.

Delo je dajalec vseh človeških dobrot. Bogataš, ki ne poznaš lakot in revščine, pojdi v delalčevo hišo ter poglej ženo delalčevo, ponižno, udano mej uboštvom in množino otročičev in plačaj jej nauk, ki ga dobiš od nje. Že paganski filozof in cesar M. Avrelij je rekel: „ljubi rokodelstvo, kojemu si se naučil ter v njemu vstrajaj: ostalo tvoje življenje podvrži božjej volji“. Delalec, z ljubeznijo in srčnostjo podaj se na delo ter ne misli na prihodnost, kajti zavest, da si učinil svojo dolžnost, in gmotni in duševni uspeh izpolnjene dolžnosti, ne da bi se ti sam zavedel, odpré ti ugodno in mirno življenje.

V vsakem delu prva je krepost, ljubezen in nagnjenje, nato nava da in slednjič potreba. „Lenega čaka strgan rokav“ — poje naš Vodnik. In res, srčnost, krepost in ljubezen naj bi vsakogar vodila na vstrajno delo, kajti isto preganja hudomušnost in uboštvu; delo postane naj vsacemu človeku navada, brez koje ne more živeti; potrebnost naj bode slednja na vrsti, kajti človek, ki se oprime dela iz gole potrebe do vsakdanjega kruha, ne bode pravi delalec.

Uprav zato, ker se imenovani moralni red ne izvršuje, nahajamo v človeški družbi toliko posebnih genijev, ki so k delu nekako prisiljeni, ki do dela nemajo ni veselja, ni nagnjenja; isti so svojim družinam čestokrat v veliko sitnost.

Nad vse gledati mora delalec na lastno poštenost, kajti ni denarja, ki bi imel boljše veljave, od poštenega delalca.

Delaj vstrajno vsaki dan: zgodnje ure nosijo zlato v ustih. Pri tem pa izdaj zmajraj krajcar manj, nego zaslužiš, in lačen ne bodeš nikdar. Delalec in soprog, ki vidiš, da tvoja lastna žena po nemarnem trosi denar, ki ga ti tako težko služiš, osrči se in reci jej: Neumnica, kadar gube ti bodo popačile obraz ter te izključile iz veselih družeb, kamor sedaj zahajaš: iti bomo morali v bolnico, ubožni in bolni; otroci, ki jih sedaj zapuščáš, trgali bodo naše srce. Za veseljem in zapravljanjem pridejo bridki časi — kesanja in revščine.

Čemu nabirati in se mučiti za denar, ako ga nameravaš napraviti v bahatosti in brezpotrebni pojedinah? Čemu kupovati zanj gotovo kesanje? Tajnost, doseči blagostanje, obstoji v tem, da se izločiš od nepotrebne potrebnosti, v čemur imaš že gotov dobiček. Mej tem ko se ostali ljudje mučijo ter natezajo svoje moči, da bi več pridobili ter več zapravljali in tratili ter se bojé, da bi je v potratnosti drugi prekosili, živi priden delalec v blagem miru ter nahaja svojo srečo v zadostnosti in zadovoljnosti.

Nekdo je rekel, da je polenta prav dobra jed, ako ima človek, ki jo použiva, dobro vest; tudi lahko prenaša trud pri delu, kdor misli na Boga ter se ve z njim pogovarjati.

Gibanje je pogoj in izražanje življenja; brezdelnost je tedaj smrt. V naravi ni lenobe; ta je iznajdba norih ljudi, zaničanje človeštva. Lenuh je mrtev za človeštvo, top in neumen. Sv. pismo trdi, da mora človek služiti svoj kruh v potu svojega obraza. Ali to je bilo le pri prvotnemu surovemu človeku; čembolj se je ta omikal in napredoval duševno in telesno, delo mu je postalo moralna dolžnost.

Nedelalnost dovaja človeka v črnogledje, mizantropijo in apatijo, koje pogubne lastnosti so kaj krepko razširjene in vkerenjene osobito v bogataših, kateri se kmalu naveličajo tudi lenariti ter si v tem domišljujejo vsakovrstnih zlosti. Pa saj je lenoba navadno izvor neštevilnim pogreškom; v želji po lahkoživnosti brez dela in truda imamo iskati tudi izvora in uzroka vsem denašnjim socialnim marnjam.

Odkod pač se izcimuje socializem in komunizem, ako ne od tod, da delalska družal, razposajena in divja, brez omike in pravne postave, domišljajoča si mnogo več v lastnej osebi in hoteč poskušati moč svojih pesti — razsaja ti in preti celo prestolom. Kako divji in nevarni postanejo nemirni delalci, pokazala so nam že mnoge prilike.

Uprav sedaj vrši se v Rimu sodna obravnava proti onim nemirnim delalskim elementom, ki so minolo pomlad nenadoma se zbrali v Rimu ter divjali po mestu, ropajoč in pobijajoč okna in duri. Strahu in trepetanju je bilo mnogo in nemiri so se le z veliko težkočo in naporom polegali. — Nevarne socialistiške sekte jele so se širiti ne le po Italiji, kjer jih je društvo osobito gnjilo in negovalo, temveč z velikimi koraki poplavile so vso Evropo. Posebno Nemčija, kjer je Bismark s tako-

zvanim „kartelom“ tako dolgo vodil notranjo politiko ter se železnimi zakoni zaduševal že v kalu porajajoče se upore in nakane delalcev — ponosna Nemčija sedaj najbolj čuti posledice svoje dosedanje politike: v njej so namreč socialisti ošabno prišli na površje ter dosledno in vstrajno tirjajo, česar jim Bismark dosedaj ni hotel dovoliti. Sam nemški cesar se je zbal združenih moči socialistov ter izgovoril nedavno dva pomenljiva govora, ki sta v popolnem nasprotju z dosedanjim notranjo politiko nemške države. Pri vsem tem pa ni upati, da bi se socialistički tok ustavil ter bi delalski stan v svojih tirjavah postal zmernejše. Dà, mi mislimo, da sta omenjena govora le olje na tleči ogenj, koji se brez dvojbe vname v nedavnej bodočnosti. — Zadnje državnozbornske volitve na Nemškem so tudi pokazale, da socialističke ideje zmirom bolj napredujejo in si pridobivajo tal; konservativcev število v državnem zboru se zmirom bolj manjša. Začeli so misliti na mejnarodno konferenco, katera se bode vršila 6. t. m. v Berlinu in na kojej se bodo obravnavale glavne zadeve tikajoče se delalcev.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Že v zadnji številki smo povedali, da se je pričelo mej nemško-konservativnimi poslanci živahno gibanje. Vse kaže, da hočejo kljub novej, po češko-nemški spravi nastalej konstelaciji, energično delovati za glavni njih smoter: versko šolo. Jako simptomatično je bilo, da so se nedavno konservativni člani budgetnega odseka Ebenhoch, Kaltenegger in Pascheiden iz seje oddaljili, ko je prišla v razgovor točka „centrale“. Istotako simptomatična je v tem pogledu pisava prvega konservativnega organa, dunajskega „Vaterlanda“. Ta list označuje položaj in razmere v državnozbornski večini kot zmedene. Naravno je, da je pražka „Politik“ jako nevoljna na rešeni konservativni list, kakor tudi na imenovane tri nemško-konservativne poslance, češ, da so le ti-le krivi, ako se niti državnozbornske desnice mešajo. „Politik“ meni, da je treba vsem frakcijam na desni biti zmernimi in da je absolutno potrebno, da so te frakcije druga proti drugej popustljive, posebno radi tega, ker imajo proti sebi brezpogojno združeno in glede „na nekatere smotre“ brezobzirno opozicijo. A uprav nasprotno pa delajo nemški konservativci, kajti ne žugajo samo z opozicijo proti vladi, ampak postavljajo se v principijelno nasprotstvo proti svojim dosedanjim zaveznikom, o čemer priča okolnost, da so se izjavili proti predlogi o galske zemljiške odvezi. Vsled takega stopanja bati se je, da razpade državnozbornska večina. „Politik“ se vidi osobito ta moment jako vznemirjajoč, da so se temu gibanju pridružili tudi tirolski konservativci, kateri so doslej dosledno odklanjali vsa vabila konservativnih radikalcev. „Politik“ tarna, a solze njene nas ne ganejo; kar je sejala, to žanje. Staročehi so svoje zveze zavezniki na cedilu pustili, sedaj pa bodo nemški konservativci njih na cedilu pustili. Da da, das ist der Fluch der bösen That. Posledice tej akciji konservativnih radikalcev nam že stopajo prav živo pred oči: Poljaki se bodo začeli — vsaj jih poznamo! — pogajati z Nemci, da rešijo svojo zemljišno-odvezno predlogo, in potem pa: Z Bogom dosedanja večina. In res se bavi jo že sedaj nemški listi z vprašanjem, ali bi ne bilo bolje, da nemško-liberalna stranka glasuje za postav o galske zemljiške odvezi. Osobito meni „Wiener Allg. Ztg.“, da bi nemci s takim glasovanjem pot gladili ekorejšnej nemško-poljske zvezi.

Državni zbor je v svojej seji, dne 4. marca vzprejel vladno predlogo glede

Dalje v prilogi.

kongruje samostojnih kuratov. Načrt zakona o odškodnini nedolžno obsojenim vzprejeli so kot podlogo specialnej debati in odklonili predlog, da se vrne odseku.

V seji 6. marca odgovoril je minister-predsednik na interpelacijo poslanca Steinwenderja ob vesti, da misli neka angleška družba v Avstriji ustanoviti tovarno za papir in družbo na delnice za tiskovne in založne poslove. Minister je rekel, da vladi mora biti le ljubo, ako se pri nas steka tuji kapital, a dosedaj ni vlada dala rečenj družbi nikakih obveznih obljub. Vlada bode verno čuvala, da se ne oškodujejo koristi države. Trgovinski minister je v istej seji odgovoril na interpelacijo poslanca Krausa, da se bode vlada rada vdeležila berlinske konferencije v zavarovanju delalcev. Oficijelno povabilo dobili so dne 15. marca. Trgovinski minister je nadalje odgovoril na interpelacijo poslanca Grossa glede vpliva hripne epidemije na stanje bolniških blagajin; rekel je, da ni nastala potreba, da bi morala vlada vmes poseči.

Katoliško-politično in gospodarsko društvo za koroške Slovence je ustanovljeno. Udeležba pri osnovalnem shodu bila je mnogobrojna. Prišlo je blizu 100 zastopnikov iz vseh dolin slovenske Koroške. Udeleženci bili so jako navdušeni. Slava zavednim Korošcem!

Okrožno sodišče rovinjsko premestili bodo v Pulj, ukljub temu, da se italijanski kolovodje, z deželnim odborem istrskim na čelu, jako protivijo tej vladnej nameri. Seveda se ne protivijo toliko iz stvarnih razlogov, ampak ker jim so interesi lahonskega gnezda rovinjskega na srečo. Mi pa odobrujemo namero vladino.

Torej so ga strmoglavili. Iz Budimpešte nam javljajo namreč senzacionalno vest, da je ministerki predsednik Tisza dal svojo ostavko, katera je bila vzprejeta. Bodoči ministerski predsednik je grof Szapary. Vsi drugi dosedanj ministri ostanejo in so med seboj popolnem jedini. Tisza je postal dne 3. marca 1875. leta minister notranjih zadev, dne 17. oktobra istega leta pa predsednik ministerstva; bil je torej celih 15 let ministerski predsednik. Ta dolga doba Tiszovega ministriovanja nema primere v parlamentarnem življenju. Mož je predolgo živel v tej lastnosti in zato se je tudi preživel. Vsak človek, tembolj pa tako nadarjen mož, kakor je brezdvajbeno Tisza, ima svoja načela in svoje nazore, od katerih se mu ni lahko ločiti. Pridejo pa časi, katerim ta načela več ne odgovarjajo; nov duh prešine javno življenje, potrebe nastanejo drugače. Nove sile, hoteče služiti tem novim potrebam, silijo na dan in izpodrinejo stare sile. Stari se morajo umakniti mladim, to je naravni zakon; temu zakonu se mora pokoriti tudi Tisza. Tako se je godilo drugim, izvestno ženjalnejšim možem, nego je on. In vendar ne stopi rad raz stol, na katerem je tako dolgo kraljeval! Ravno kar v Budimpešti vršeči dogodki pričajo nam dovelj glasno o tem. Nagon, kateri je lasten vsakemu bitju, prevlada tudi Tiszo: želja po samozahranj. Toda nič mu ne bode pomagalo, opozicija — energična, kakoršnih je malo — izpodkopala mu je tla na dolgo in široko tako radikalno, da ni niti misliti, da bi se vzdržal. Rekli smo, da je vest ta senzacionalna, a za nas nema ta prememba nikake važnosti, kajti zistem ostane isti. Ali Szapary, ali Tisza, nam je jedno in isto: sovražijo nas vsi.

Klub hrvatske „narodne“ stranke vzprejel je postavni načrt o disciplinarnem postopanju proti pravosodnim uradnikom v onej obliki, kakor jo

predlaga justični odsek. Ban je povdarjal da nova postava ne krati neodvisnosti sodnikov.

Vnanje države.

Časnikarja Spoljariča iztirali so iz Srbije, ker je svojih dni napadal avstro-ogrsko poslanstvo in ker je nadaljeval agitacije navzlic vladnim svarilom. Srbski finančni minister predložil je skupštini vladno predlogo, vsled katere bodo skovali za 6 milijonov srebrnih frankov in zajedno baker umaknili iz prometa.

Vsi srbski listi slave obletnico, ko je bila Srbija za kraljevino proglašena. Vladni „Odjek“ pravi, da ta obletnica znači moment, ko se je Srbija vrnila na pot tradicionalne narodne politike.

Iz Belegagrada brzojavljajo, da je bilo ob obletnici razglašanja Srbije kot kraljestvo mesto sijajno odičeno. Po ulicah, koder se je premikal kraljevi spreved k slovesnej službi božje, skupila se je velika množica ljudi. Ob 11. uri odpeljal se je kralj v dvornej kočiji iz palače, za njim so se peljali regenti, ministri, generali. Ko se je približal spreved, zasvirala je vojaška godba narodno himno. Množica je pozdravila kralja navdušenimi živijo-klici. Po službi božje so vojaki defilovali pred kraljem. V palači vzprejel je kralj čestitajoče dostojanstvenike in diplomatiško osobe. Na večer je bila sijajna razsvetljava mesta.

Bolgarska „Svoboda“ izraža željo, da vlada na to dela, da Turčija pripozna sedanje stanje. List ta žuga: Ako bode Turčija tudi v bodoče ostala nema, ne bi hoteli odgovarjati za posledice.

Napori bolgarskega agenta Vulkoviča, da Turčija prizna bolgarskega princa, menda pa ne bodo imeli posebnega vspeha. Visoka porta bode odgovorila takim načinom, da ne bode rekla ni črno, ni belo. Nikakor pa ni pričakovati, da bi storila kake korake do vevlasti v prosep princa Ferdinanda. Mnogo oficirjev so prestavili v reservo radi nezanesljivosti. Potem soditi, ni bila zadnja zarota proti bolgarskemu knezu le delo nekaterih osamljenih mož — kakor so vladni organi na vso silo zatrjevali — ampak vidi se, da se je nezadovoljstvo razširilo tudi med vojaštvom, katera okolnost bode izvestno pospešila končno in defenitivno rešenje bolgarskega vprašanja.

V poslanskej zbornici italijanske obravnavali so ob afričanskej politiki vlade. Crispi je rekel, da je vladina politika za deželo častna in je uverjen, da se bode to vsestranski pripoznalo, ko se bode poleg strasti. Glavni smoter vlade je bil, da tamkaj ustanovi kolonijo in tim potem opomore trgovini. Okupacija pokrajine od Mareba do Kerena gotovo ne bode vzbudila zavisti Angležke. Crispi se čudi, da se uprav sedaj slišajo tožbe, ko so Italijani blizu, da živjajo sadove srečne politike. Zbornica je z veliko večino izrekla vladi zaupanje. Vladni listi se seveda radujejo na tem glasovanju. Druga pa je, kako misli o tem narod italijanski. Ljudstvo se bode naveličalo nositi tolika bremena za afričansko politiko vlade. In tudi poslanci sami neso posebno zadovoljni s to politiko — kar v privatnih pogovorih odkrito priznavajo — dasi v parlamentu zanjo glasujejo. Ali to tudi ni odločilno, kako mislijo poslanci, kajti v Italiji je — kakor smo že nedavno rekli — javno menenje merodajno. In zato smo uverjeni, da bo afričanska politika italijanske vlade strmoglavila gosp. Crispija.

V pariškej komori interpeloval je poslanec Laur glede berlinske konferencije ter menil, da je ta konferencija le nastavljen past. Minister vnanjih zadev je odgovoril, da bode Francija, ki je postala zopet ponosna in močna, na konferenciji vzdignila glas pameti, človečnosti, civilizacije in napredka. Minister je odposlal francozkemu poslaniku v Berlinu noto glede rečene konferencije, v kateri pravi, da o

splošnej omejitvi vsakdanje delalne dobe za odrašene ne more biti govora, ker je to smatrati notranjim vprašanjem vsake posamične države. Zato pa Francija za sedaj samo principijelno pripoznava berlinsko konferencijo in bode dala nje zastopnikom posebna navodila.

DOPISI.

Iz okolice dekanske, 4. marca. Potovaje po dekanskej županiji sem včeraj to-le slišal, kar se mi zdi potrebno javno objaviti.

S plačilnim nalogom 4. junija 1889. št. 89 je naložilo c. kr. okrajno glavarstvo v Kopru gospodu Jožefu Mahnič-u, sedaj-nemu dekanskemu nadžupanu, kot mlinarju in torklarju dohodninski davek v znesku 20 for. 26 kr.

Proti tej odmeri je Mahnič zdatno motivirano pritožbo na ces. kr. finančno direkcijo v Trst vložil (to pritožbo je napravil dekanski tajnik g. Ivan Monfreda) ali vse zastonj. Ista oblast je z razsodbo z dne 15. oktobra 1889. št. 18562 omenjeno pritožbo ovrgla in v dekretu c. kr. okrajnega glavarstva v Kopru z dne 23. oktobra 1889. št. 10414 je bilo še posebno rečeno, da na podlagi §. 28. dohodninske postave ni daljni rekurz dopuščen.

Občinski tajnik Ivan Monfreda, videč, da se je s tem postopanjem Mahnič-u velika krivica zgodila, je istega poučeval, da more vložiti proti razsodbi finančnega vodstva v Trstu, drugo pritožbo (Beschwerde) na c. kr. upravno sodišče (Verwaltungsgerichtshof) na Dunaju.

Monfreda je pritožbo sestavil, izdatno in postavno motiviral in potem, ko jo je — kakor postava zahteva — odvetnik podpisal, v pravem času tudi odposlal na svoje mesto. Upravno sodišče na Dunaji poslalo je njegovo pritožbo z odlokom 13. januarja 1890. št. 30, c. kr. finančnemu vodstvu v Trstu, da se izjavi.

Finančno vodstvo v Trstu je pa, mesto zadostiti omenjenemu dekretu, — pravi čudež — zdaj vidilo, da njena razsodba z dne 15. oktobra 1889. šte. 18562 ni opravičena in je z odlokom z dne 25. februarja t. l., doposlanem gospodu Mahnič-u z dekretom c. kr. okrajnega glavarstva v Kopru, svojo lastno razsodbo preklicalo in okrajnemu glavarstvu v Kopru ukazalo, dohodninski davek Josipa Mahniča vnovič odmeriti.

Zdaj pa vprašam: Kaj bi se bilo zgodilo, ako ne bi bil g. Monfreda gospodu Mahnič-u nasetoval, pritožbo na višje sodišče na Dunaji uložiti? Mahnič bi bil moral, hoti ali ne hoti, plačati vse to, kar se je od njega zahtevalo. Zakaj se pa stranke proti naredbi I. instance pritožujejo na II. instanco, če imajo biti one pritožbe — skoraj bi rekel — ne da bi bile prečitane — ovržene? Zakaj siliti človeka, išočega svoje pravice, da pri advokatih denar troši, ako je mogoče, in bi se moglo, ravno isto pravico tudi pri c. kr. oblastniji II. instance dobiti?

Nečemo o tem dalje govoriti, čitatelj naj sam prevdari, kar je prav; rečemo pa samo to, da po takem ravnanju naših oblastnih kmet mora propasti, kajti le malokdo ima denarja za takove pritožbe. Takove pritožbe so prav drage. Nekateri posestniki dekanske županije, hoteli so napraviti enako pritožbo na Dunaj o volilnih zadevah in gredo za to k advokatu. Znete koliko je advokat zahteval? 300 f.!!

Pohvaliti moramo g. Monfreda, da se svojimi dobrimi sveti pomaga ljudstvu. Strankam pa svetujemo, da se nikdar ne dado vstrašiti, ako dobivajo neugodne rešitve na njihove opravičene uloge, ampak obrnejo naj se do višje stopinje, kjer bode gotovo tudi pravico dobili.

Potovalec.

Domače vesti.

Zadnje število „Edinosti“ zaplenilo je c. kr. državno pravdnistvo radi članka „Slavjanskij v Trstu“. Ta konfiskacija zadela nas je zares nenadno; prej bi bili pričakovali smrti, nego da se bode dotična oblast spodbudila ob vsebini rečenega članka. Da častite naše naročnike nekoliko odškodujemo, pridodali smo današnjemu listu dve strani priloge.

Politiško društvo „Edinost“. Predsedništvo pol. društva „Edinost“ pozivlje gg. odhorne in namestnike k odborovej seji, katera bode v nedeljo dne 16. t. m. u 10½ uri predpoludnem v prostorih „Delalskega podpornega društva“ (Via Molin piccolo št. 1). Na dnevnem redu so razni predlogi in sestava programa za prihodnji občni zbor.

Za možko podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu zbrala je v Matavunu vesela družba gld. 250.

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabral je v nedeljo gospod Vincenc Lavrenčič v veselej družbi 1 gld. 20 kr.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu, je daroval dne 2. t. m. pri občnem zboru na Greti g. N. N. 1 gld. — V pušici krème „Pri društvu“ se je nabralo 3. t. m. 1 gld. 63 kr. — G. Fran Dollenz, odbornik-namestnik podružnice, je daroval 3. t. m. 2 gld. — G. J. Negode daroval je v isti namen 1. t. m. 40 kr. Srčna hvala!

Odbor za Dolenčev spomenik je imel v soboto, dne 8. t. m. sejo. Predsednik. Gosp. V. M. Živic poroča, da se je poslalo dne 8. junija 1889. proti odloki magistrata rekurs na mestno delegacijo, katera ga je vrnila dne 6. oktobra 1889. z laško opombo, da ona ne razume jezika, v katerem je pisan. Proti temu izgovoru se je zopet napravil rekurz (že peti v tej zadevi) na mestni svet. Da si smo uložili ta rekurz že 20. oktobra 1889. še do danes nemamo rešitve. Sklene se sedaj urgirati! Blagajnik gosp. A. Truden predlaga končni račun, katerega se je pregledalo. Našlo se je vse v popolnem redu. Kakor ob ojem času v „Edinosti“ objavljeni račun kaže, nabralo se je za Dolenčev spomenik in za podporo vdovici in otročičem gld. 1139.49; potrošilo se je pa: za rakev, grob, spomenik, podporo udovi in druge male stroške 987.49 gld., ostalo je tedaj: 152 gld. Od tega ostanka nakupilo se je po sklepu odbora srečko Boden-Credit 3% seria 3130 št. 33 za 109.80 gld., katero se bode dala v varstvo sodniji na korist otročičev, dokler ne izpolnijo leta. — Ostanejo še tedaj 42 gld. 20 kr., kateri znesek hrani še blagajnik za eventualne poprave spomenika in za napis na grobu, — katerega se bode napravilo, kakor hitro se nam posreči dobiti dovoljenje za napis v slovenskem jeziku.

Vabilo na koncert, katerega priredi „Tržaški Sokol“ sodelovanjem tamburaškega zbora, dramatičnega odseka in pevskega zbora v nedeljo, dne 16. t. m. v dvorani „Hotela Europa“. Uspored: 1. I. K. Jahoda: Tamburaška koračnica, udara tamburaški zbor. 2. dr. Benj. Ipavc: Mi vstajamo, poje pevski zbor. 3. Dekleva-Abram: Potpouri slovenskih narodnih pesmi, udara tamburaški zbor. 4. * Doktor in njegov sluga burka, izvršuje dramatični odsek. 5. * Odmevi iz Slavonije, udara tamburaški zbor. 6. M. pl. Farkaš: Sretan imendan, Mazurka, udara tamburaški zbor. 7. Vilhar: Na Velebitu, poje pevski zbor. 8. St. Katkič: Oj banovci, udara tamburaški zbor. — Začetek ob 8. zvečer. — Ustopenina za čl. Sokola 20 kr., za nečlane 40 kr., za družino 1 gld. Odbor.

Slavjanskij v Trstu. Isti sijajni vspeh, katerega je dosegel Slavjanskij zbor pri treh prvih koncertih, dosegel ga je tudi pri zadnjem koncertu. Frenetiško odobravanje sledilo je vsakej točki, katero pa je vsakokrat naraščalo, kakor nizdolu valeči se plaz. Slavjanskemu, odnosno njegovim damam, podarili so lovorove vence s primernimi napisi, šopke, bouquete in krasen košek iz cvetlic, otročičem pa najfinije bombone v elegantnih zavitkih. Bili so to darovi, dostojni imovite naše inteligencije.

Uredništvo lista „Il diritto croato“ je pa posebnim potem Slavjanskemu podarilo fino vezano zbirko Kuhačevih pesmi (1600 vglasbenih pesmi) in jako umetno izdelano čutaro, na kateri je izrezljana različna ornamentika in katera nosi na jedni strani napis: „Živila Hrvatska i njezina prava“, a na drugi strani „Veseli se dokle ima u čuturi rujna vina“. Na jedni strani je tudi grb trojedne kraljevine. Po vsakem koncertu razvilo se je po vseh onih lokalih, kamor zahajajo Slovenci, veselo, pravo narodno življenje. Povsodi si videl gospode in gospe s potnimi torbicami ob rami, kar nam je pričalo, da so ljudje došli od vseh strani, poslušat divno glasbo Slavjanskega. Videli smo goste iz Pulja in Kopra, iz Gorice in Kanala, iz Postojine in Podgrada — na čelu vsem so pa bili vrlji Sežanci, ki so došli k vsakemu koncertu v obilem številu. Posebno pohvalo zasluži tudi naša okolica, ki je bila vseh večerov tako častno zastopana, da smo bili kar iznenadjeni. Slavjanskega koncerti v Trstu zvršili so se povsem dostojno in brez narmanjše disonance.

„Adrie“ članek o pevskega zboru Slavjanskega priobčimo na prvem mestu. Članek nam se vidi pisan v istem in celo v radikalnejšem duhu, nego je bil naš članek, katerega je državno pravdnštvo zaplenilo. Mi se uradnemu glasilu zahvaljujemo na pokazanem resnicoljubju in na obrambi lojalnega slovenskega občinstva tržaškega proti lahonskim kavkam.

„Independent“ odgovoril je „Adriji“ s svojimi navadnimi frazami ter jo nekako obdolžil panrusizma. Pri tej priliki podtika jej pod nos kot dokaz političke demonstracije Slovanov — bele, modre in rudeče trakove na vencih podarjenih Agrenjevu Slavjanskemu! Ako bi se Italijani drznili olepšati njih vence — modruje lahonska čenča — z belimi, rudečimi in zelenimi trakovi, tedaj ogenj v strehi: Adria bi je dolžila veleizdaje! Pri tem pa zastopnik skrajnega italijanstva ne pomisli, da je slovenska, hrvaška, srbska in dr. trobojnica v Avstriji pripoznana ter se očitno sme razobešati. Italijanska „tricolora“ pa je nam Avstrijem bodeč trn in, ako se na očitnih mestih razobeša, godi se z golj iz protiaustrijskih, narodoščevalnih namenov. Zlobnost in nesramnost tržaških in sploh primorskih Lahov istinito preseza vse meje. Njim neso več sveta liberalna načela, ne poznajo ti več zaslug, prave vede in umetnosti; sploh jim sta okus in srce spridena, kajti ne poznajo več ni umetniške lepote, ampak vse presoja iz svojega ozko-srčnega stališča ter cepajo in mahajo po vsem, kar ne diši po irredenti. Mi smo okusili vzvišenost in čeznaturno lepoto ruskega pevskega zboru; kako pa sode italijanski strastni slepci o slovanskih barvah, to nas pa ubogo malo vznemirja.

Občni zbor podružnice družbe sv. Cirila in Metoda na Greti. Imenovana podružnica je imela svoj II. redni občni zbor v nedeljo 2. t. m. v krčmi „Pri Ferlugi“ na Greti. Vseled izredno mrzlega vremena in brijoče burje se ni vdeležilo tega zborovanja toliko število udov, kakor bi bilo želeli. Vredno je tudi omenjati, da se je izmed v mesto stanujočih udov tega zbora udeležil le eden, katerega sploh nikjer ne primanjkuje, ko gre za narodno stvar. — Predsednik, g. Drag. Martelanc, odpre zborovanje pozdravljajoč navzoče ude. Nekaj čez leto dni je minolo, ko smo se zbrali ravno v tej dvorani z namenom, ustanoviti „Podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti“. Vspah imenovanega shoda je bil nepričakovan, pristopilo je koj okoli 85 udov. — Že pri tem prvem shodu se je izražalo željo, da bi se napravilo v kratkem „otročji vrt“ na Greti. Odbor, kateri je bil v prvej vrsti tega menenja, si ni sam mislil, da bode mogoče napraviti v tako kratkem času „otročji vrt“ v Rojanu, kateri se je slovesno odprl, kakor je znano, dne 19. novembra l. 1889. na imendan presvite cesarice. Sprva se je mislilo napraviti otroški vrt na Greti, a ker ni bilo tam primernih prostorov, odločilo se je za Rojan, kjer je nevarnost še večja in kjer največ preti poguba slo-

venskim otročjem. — Dosedanji odbor odstopa, v svesti si, da je spolnil svojo nalogo, v vsakem obziru. Po tem pozdravu predsednika prečita tajnik, g. A. Škabar, svoje primerno dolgo in lepo poročilo. Iz tega poročila nam je razvidno, da je pristopilo po I. občenem zboru še mnogo udov k podružnici, mej temi 3 ustanovniki; podružnica šteje sedaj 6 ustanovnikov in 122 letnikov in podpornikov. — Pri glavnej skupščini „Družbe sv. Cirila in Metoda“ na Bledu je zastopal našo podružnico nje predsednik g. Drag. Martelanc, kateri se je dogovoril z vodstvom glavne družbe o ustanovitvi otročjega vrta v Rojanu. Na god prsv. cesarice dne 19. novembra m. l. se je odprl slovesno otročji vrt; zastopana sta bila pri tej slovesnosti sl. odbora ženske in moške tržaške podružnice ter mnogo domačih rodoljubov. Sv. mašo je daroval kapelan, č. g. Vatroslav Počivalnik, pel je pa pevski zbor družtva „Zarja“. — Minolega leta se je napravilo otročjem krasno „božičnico“ ter je bilo prilično obdarovanih 52 otročičev. Na dan božičnice so rodoljubi z veseljem opazovali vspeh, katerega so dosegli otročiči v tako kratkem času, za kar gre vsa čast in zahvala našej vrtnarici, g.čni Irmi Fabijani. V minolem letu je posebno pohvalno omenjati barkovljanskih in tudi rojanskih rodoljubov, kateri so vedno nabirali radodarne doneske v korist te podružnice. Prvi dobrotnik naše podružnice pa je vrlji g. Fran Dollenz, sodar v Trstu, kateri se spominja ob vsakej priliki te podružnice, oziroma otročjega vrta. G. tajnik se spominja nato umrlega podružničnega blagajnika Jak. Ferluge, in povabi navzoče, da mu zakličejo v spomin trikratni „slava“, kar se zgodi. Poročilo blagajnika. Predsednik omenja da je on prevzel z dnem 16. avgusta 1889. podružnično blagajno, ker ni mogel pokojni blagajnik tega posla radi primanjkujočega časa opravljati. Od 16. avgusta do 31. decembra m. l. je bilo dohodkov 517 gld. 68 kr; stroškov pa 497 gld. 82 kr. Pred imenovanem časom pa se je poslalo 102 gld. glavnej blagajni v Ljubljano. — G. Fr. Godnig poročal je v imenu pregledovalcev računov, da se je našlo vse v redu. — Poročilo blagajnika odobril je zbor jednoglasno. Zatem se je vpisalo nekoliko novih letnikov. Pri točki „posamični predlogi in želje“ vpraša ud, g. I. Znidarčič predsednika, če bi ne bilo mogoče napraviti tudi v Barkovljah „otročji vrt“. Predsednik omenja, da tega si ni moč za sedaj misliti, ker so stroški za vzdrževanje otročjega vrta veliki. Morda bi se poskušalo to napraviti, če bi n. pr. kak veljak-rodoljub brezplačno prepustil za to primerne prostore. On sam bi se potem za stvar prvi potrudil in prizadeval, da se obistini želja rodoljubnih Barkovljanov. Zadnja točka je bila volitev novega odbora. G. I. S. predlaga, da se voli ustmeno. G. predsednik stavi ta predlog na glasovanje, kateri se vsprejme jednoglasno. Zatem predlaga imenovani g. (I. S.) sledeče gospe: Predsednikom: Drag. Martelanc; blagajnikom: Ant. Škabarja; tajnikom: Vatroslav Počivalnika (kapelana); za namestnike: Just Piščanca, Andrej Martelanc in Fran Dollenz; za pregledovalce računov: J. Rebeka, Fr. Godniga in I. Plesnika. Stavljen ta predlog na glasovanje, vsprejme se jednoglasno. — Predsednik g. Drag. Martelanc se zahvaljuje i v imenu celega odbora, ter sklene nato zborovanje s trikratnim „živio“ na presv. cesarja. — Mej tem so prišli v dvorano pevci „Adrije“ ter potem zapeli nekaj zborov, katere je navzoče občinstvo burno odobraval. G. pevovodja „Adrije“ omenja zatem, da se je tudi mej udi „Adrije“ vedno nabiralo za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti. — Navzoče občinstvo se je razšlo zatem na razne strani, četa „Adrijecev“ pa jo je udarila v mesto — urejeno in vojaško korakajoč — poslušati krasne zборе slavnoznane Slavjanski-ja. „X.“

Za podobi presv. cesarja in cesarice za v pevsko šolo „Adrije“ nabralo se je 5 gld. 50 kr.

Pevci „Adrije“ prirede v nedeljo, dne 16. t. m. izlet v Bazovico.

Pevsko društvo „Adrija“ ima svoj II. redni občni zbor v nedeljo 23. t. m. v krčmi „pri lepih Barkovljah“. Začetek ob 4½ uri popoldne.

Redni občni zbor gospodarskega društva v Skednji se bode obdrževal v nedeljo dne 23. marca t. l. ob 11 uri predpoludnem s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednikov. 2. Sporočilo tajnikovo o delovanju društva v letu 1889. 3. Sporočilo denarničarja o računih za leto 1889. 4. Svobodni predlogi.

Mestni svet. V tajnej seji mestnega sveta je bilo glede učiteljstva v okolici določena: Nekdanji ravnatelj šole v Rojanu, Jurij Bonin ostane kot učitelj na istej šoli, na njegovo mesto je imenovan učitelj Štefan Klemenčič. Anton Požar je imenovan ravnateljem ljudske šole v Trebčeh, Josip Mozetič v Barkovljah, Josip Jančar na Ketnari, Matej Masten na Vrdeli, Anton Valentič na Opčinah, Josip Koren na Proseku, Josip Pertot v Bazovici, Anton Čargo v sv. Križu in Ivan Sovič v Skednju. — Prošnjo nekaterih prebivalcev v Trebčeh za povišanje plače tamošnjemu kaplanu, č. g. Pahorju, je svetovalstvo odbilo ter mu dovolilo le majhno podporo ad personam za enkrat. Pri tej priliki moramo omeniti, da je v zadnji seji mestnega zbora imenovani gospod predlagal naj bi se dovolila nagrada od 25 do 30 gld. onim okoličanom, kateri na lastne stroške zgrade vodnjake — koji predlog se je, podpiran po banskem lordu, tudi vzprejel. Bog ve, ali ni bila rečena prošnja za povišanje plače podloga temu predlogu gospoda Pahorja?! — Torej mu je trud in napor za njega volilce primerno poplačan.

Priziv tržaške občine na državno višje sodišče proti ministerskemu odloku glede na povrnitev užitinskega davka na pivo in špirit bode se obravnaval dne 18. t. m. —

Uredništvo „Obzora“ nam javlja tužno vest, da je umrl bivši urednik tega lista, gospod Gjuro Galac.

Priprost okoličan, kateri je bil nedavno v Ljubljani, tožil nam je danes prav britko, da je romal celega poldneva po ljubljanskih kavarnah, da bi našel „Edinost“ a železno vztrajnostjo zapričeta in završena ekspedicija na njegovo veliko žalost ni imela toli zaželjenega vspeha.

Iz Prage dobili smo sledeči dopis: Češko-slovansko dijaško društvo „Slavija“ je središče vsega češko-slovanskega dijaštva v Pragi, odbira najboljše slovanske časopise, kateri se nam po naklonjenosti g. urednikov pošiljajo večinoma brezplačno, in njegov prvi smoter je, med svojimi člani širiti znanje o razmerah vseh narodov slovanskih in tako pripomoči k občenemu spoznavanju Slovanov in k uresničenju vzajemnosti slovanske. — Edino od sinjega morja Jadranskega nemamo nobenih listov od tamošnjih bratov Slovanov. Ker pa nam je slovanski akademik, člen našega društva, pred vsem priporočal Vaš cenjeni list, zaradi njegove neustrašne boritve za pravice Slovencev v Trstu in okolici, obračamo se do Vas z uljudno prošnjo, blagovolite nam pošiljati svoj cenjeni list, ako mogoče brezplačno. — V nadi, da nam našo prošnjo blagovolite izpolniti, podpisujem se z odličnimi spoštovanjem.

Za odbor „Slavije“.

Jos. Svoboda, tč. starosta.

Iz Ajdovščine se nam poroča: Tako suhe in prijetne zime nismo že dolgo imeli, nego je letos, dasi je precej hud mraz. — Nedavno vršil se je pri nas nabor novincev. Po dovršenemu naboru vračali so se fantje na svoje dome. Nek na „Angeljsko goro“ vračajoč se mladenič sel je mej potoma na tla, — in — ker je bil tam

gori občuten mraz — zadremal za večno. Ta žalostni dogodek objavimo v svarilo vsem, ob hudem mrazu potujočim.

Iz Sežane se nam piše: Nedavno so hoteli pri Gorenjah, okraja sežanskega, oropati železniški vlak; toda odpodili so jih železniški služniki, jednega celó na tla vrgli in ga potolkli. Druge so pa nekoliko podili. Jednega teh tičkov imajo sedaj v kletki; prignali so ga dne 8. marca v zapor v Sežano. Sploh so v Gorenjah jako slabi ljudje. Nedavno so veliko trt posekali in tim potem napravili veliko škodo. Pretepačev je tam obilo, da se po noči človek sam ne upa po vasi. C. k. žandarji imajo žnjimi obilo posla — gotovo več, nego z vsemi drugimi ljudmi.

Darila. G.čna Antonija Lavrenčič je darovala knjižnici pevskega društva „Adrija“ v Barkovljah 9 knjig družbe sv. Mohora in 3 zvezke narodne biblioteke. Gosp. A. Zavrtanik je daroval 5 vezanih in jako primernih knjig ter 5 odtisov veseloigre „Loterist“. Slavno „Arimatejsko društvo“ v Barkovljah je darovalo podobi presv. cesarja in cesarice. Gosp. Fr. Ščuka, blagajnikov namestnik, je naredil in društvu daroval 2 obešali. Odbor „Adrije“ se vsej tej gospodi toplo zahvaljuje.

Avstro-ogrski Lloyd v budgetnem odseku državnega zbora. Posl. Russ je opomnil, da je uprava Lloydova že pred meseci vladila naslikala situacijo tega podvzetja. Govornik je menil, da je ugodna rešitev nujna. Trgovinski minister marquies pl. Bacquehem, je odgovoril, da so neugodni odnosi pri Lloydju obče znani. Temu je kriva rastoča konkurencija — osobito po parobrodnej družbi: Navigazione generale italiana. — Kriva sti tudi ti okolnosti, da so prenehali popred obstoječi odnosi do turške vlade in da so cene kurivu zelo poskočile. Minister je proučil vse nasvete, katere mu je predložil Lloyd in se bavi z vprašanjem, v koliko da se bo moglo nanje ozir jemati. Vlada ni principijelno protivna reviziji pogodbe in dosledno tudi na povišanju subvencije. Vlada se je obrnila do ogrske vlade, da ta-le poslednja izreče svojo priznanje glede obravnav, ki se imajo pričeti z Lloydom.

Mraz je v Trstu zadnje dni nenadoma ponehal. Minoli teden imeli smo do 3º R a danes se toplomer vzdiga do 13º toplote. Bliža se blagodejna pomlad. — Na Dunaju so imeli minole dni 14—15 pod ničlo.

Zaprli so na tukajšnjem južnem kolodvoru vsled rekvizicije okrožnega sodišča v Korneuburgu, tajnika občine donaueldske, ker je izneveril svoto 940 gld. in potem ubežal.

Grozna nesreča. Nek 65letni Jernej Pavlin iz Grgarja pri Gorici, stanujoč v Solkanu, šel je minolo sredo nabirati drv in suhljadi v nek kraj Sv. Gore. Ko je hotel vlomiti večjo vejo na nekem drevesu ali zmajati isto drevo izpod velike skale, se je ta zganila in navalila na ubozega starčka ter ga grozovito razmesarila. — Ubozega Pavlina našli so v četrtek opoldne strašno raztelesenega — osobito na nogah in srednjem životu — ter ga prenesli v mrtvašnico v Solkan. — Stena, ki ga je potrla, valila se je naprej do solkanske ceste, na kateri je obstala ter so jo morali raztreščiti s smodnikom, kajti tehtala je preko 100 centov.

Amerikanska mornarica, obstoječa od knjižarjev „Atalanta“ in „Boston“, obišče kmalu avstrijske luke, mej temi tudi Trst. —

Razpisana je dota iz ustanove cesarice Elizabete gld. 480 za novoročence katoliške vere, stanujoče v Trstu ali okolici. Prošnje do 20. t. m. na c. kr. namestništvo.

Razpisano je mesto zdravnika-kirurga v mestnej norišnici z letno plačo 550 gld. in stanovanjem v zavodu.

Natečaj. Početkom prihodnjega šolskega leta (16. septembra 1890) bode se izpraznilo na c. kr. mornarske akademiji na Reki 36 brezplačnih mest. Prošnje do konca julija t. l. na c. kr. vojno ministerstvo (mornariški oddelek).

Poskus samomora. Neka v via della Caserma h. št. 12. bivajoča žena, imenom Belič, skočila je raz okno njenega v III. nadstropju nahajajočega se stanovanja. Odnegli so jo — jako težko poškodovano

— v njeno bivališče. Uzrok nesrečnemu činu ni znan.

Izpred sodišča. Dne 3. t. m. je stala pred sodnim stolom 22letna kmetica Frančiška Ferfolja iz Sela v komenski občini. Zatožena je bila, da je sama umorila svoje dete, porojeno dne 5. februarja 1889. Porota jo je spoznala krivo prestopka §. 139. kaz. zak., namreč detomora, ter jo obsodila na pet let težke ječe. Obsodjenka je slednjič rekla: Jaz bi ne bila storila, kar sem storila, ako bi me „on“ ne bil zapustil. — Dne 5. t. m. bil je obsodjen 38letni Ivan Pregarc, mehanik iz Trsta, radi težkega telesnega poškodovanja, izvršenega na V. Tosoliniju. Dne 1. m. decembra je namreč zatoženec z bodalom napadel Tosolinija v neke kavarni ter mu zadal hudo rano v očesu. Ranjenec je moral v bolnico, kjer se mu je oko izrezalo. Pregarc je bil radi tega zločina obsodjen na 3 leta ječe. — Dne 6. t. m. je bila pred sodiščem 21letna deklica Ana Ivančič iz Gobrovice, ker je svojim gospodarjem v Skednju ukradla knjižnico hranilnice, v kojoj je bilo naloženih 700 gld. in 150 gld. v denarju. Po tatvini je izginila rekoč, da jo k sebi vzame nek gospod, ali kmalu je prišla policiji v pest. Obsodili so jo na 6 mesecev težke ječe.

Opozorjamo slavno občinstvo na današnji inserat lekarne Franzoni.

RAZNE VESTI.

Avstrijska vseučilišča. Avstrija ima 8 vseučiliških zavodov mej katerimi 2 v Pragi, nemškega in češkega. V sedanjem semestru 1889/90 brojé: Dunajsko vseučilišče 4996 slušateljev, Graško 1327, v Inomostu 869, v Lvovu 1039, Krakovsko 1225, v Černovicah 271, češko vseučilišče v Pragi 2110, in nemško vseučilišče 1441 slušateljev. Na beškem vseučilišču 1556 jih obiskuje pravno fakulteto, 2598 medicino, 615 filozofsko in 236 bogoslovsko fakulteto.

Irredentarskemu časniku „Trieste“, kojega je ustanovil v Neapolji zloglasni protiaustrijski krt Imbriani, je dotična oblast prepovedala uhod v avstrijske dežele. Tržaški „Indipendente“ nekako pomenljivo in pikro naznanja to novico rekoč, „da je to bilo prevedeti“.

Olja so minolo leto pridelali na Laškem 1.350.000 hkt. namreč 40% manj, nego druga navadna leta.

Trgovina v Benetkah. Meseca januarja t. l. ves promet blaga v Benetkah je znašal 270.000 tonelat, namreč 20.000 tonelat več, nego isti mesec prejšnjega leta. Tudi obrtnija se v Benetkah lepo razvija. V vseh tvornicah nastavljenih je do 30.000 delalcev. Trgovina v Trstu pa vidno peša, obrtnosti pa ni nikake.

Rusko čudo. Kader bodo dogotovljena sibijska transazijatiška železnica, lahko se bode obkrožil ves svet v štiridesetih dneh. Ta železnica bo merila 6500 kilom., v tem ko meri železnica od atlantiškega do mirnega oceana 6300 kilm. in železnica v Kanada 5000 kilm. Pismo iz Petrograda v Vladivostok, koje rabi sedaj dva meseca in pol, bode potem prišlo od enega do drugega mesta v 12 dneh. Sibijska železnica bode tedaj največja na svetu.

Kedaj bode konec sveta? Nek zdravnik v Lili je napravil nek izkaz človeških stasov od l. 1600 naprej. Po tem izkazu znašala je srednja visokost človekova l. 1610 en meter 75 ctm; l. 1790 — 1.68 m. l. 1820 — 1.66 m. in sedaj znaša 1.62 m. Na teh podatkih je preračunil, da so prvotni ljudje bili 5.10 m. visoki, ob času Krista 2.74 m. Slednjič dostavlja: l. 4000 po Kristu bodo ljudje samo 38 ctm. visoki. Konec sveta bode tedaj, kader ljudje postanejo nevidni.

Propadanje Rima. Rimsko mesto grozno propada. Kakor pričajo uradni podatki

stoji sedaj v rimskem mestu 4000 hiš praznih, v katerih bi lahko stanovalo 20.000 strank. Tudi število prebivalstva se manjša, kajti v teku 3 let zidalo se je samo 20 hiš. V prošlih letih došlo je ob času karnevala v Rim do 100.000 ljudi, letos pa samo kacic 5000—6000.

„Nona“ imenuje se neka nova bolezen, ki se pokazuje sem ter tja po Italiji in drugod. Bolnik namreč mirno spava do osem dni in šestokrat zaspi za večno.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Borza.

(Dalje.)

Uprav iz te doklade ali ažiije priprost človek lahko razume, kako pravo veljavo ima srebrn goldinar. N. pr. v carinsej kartiriji je določena carina za 1 kg. kave iz Trsta 37 kr., zaisto treba pa plačati 45—50 kr. Tudi s tem veletržci barantajo, ter podvržejo svoje blago carini, kadar je „agio“ nizka. Agio ali doklada določuje se po srednjih borznih kurzi.

Na Ruskem je uvedena od l. 1885 zopet srebrna valuta; kuje se pa tudi zlat denar. Srebrn ruski rubelj ima 100 kopejk = 3.24 nemških mark. Komad 10 rubljev v zlatu = 3 markam 40 pfenigov. Sicer je pa tudi na Ruskem večinoma papirnati denar v veljavi. Angležka, Nemčija, Holandija in Skandinavija nemajo zlate valute. Tudi Turška ima zlato vrednost; kot temeljna denarna jedinica služi v Turškej piaster = 40 par = okolu 19 nemških pfenigov ali 13 krajcarjev.

Toliko gledé raznih vrednost ali valut. Prašanje o valutnem uravnanju je v Avstriji uprav sedaj na dnevnem redu. Časniki vedo povedati, da so se dotični krogi na Ogrskem že sporazumeli, kako bi na mesto srebrne valute pri nas vpeljali zlato vrednoto, kar jim pa bode težko obveljalo ter delalo še mnogo preglavice, kajti razlika mej srebrnim, papirnatim in zlatim denarjem je velika, ter bi morala država iz svojega zaklada dolagati, da se prašanje reši.

Z uvedenjem zlate valute bi se pa odpravila marsikaka nedostatnost in sitnost, koje imajo s sedanjim denarjem osobito nevešči krogi in tudi trgovci.

Na Nemškem je bila uvedena državnim zakonom l. 1871. in 1873. zlata valuta. Kot razmerje med zlatom in srebrom je bilo določeno 1:15½. Ker je pa cena srbru poskočila, morala je vlada v prometu pustiti tudi srebrn denar, tolar, ki je še dandanes v veljavi. Tudi marke kujejo se od zlata.

Toliko se nam je zdelo potrebno omeniti o denarju in valuti, da se tem bolj razumejo borzne spekulacije in večkrat nenadno višanje in padanje raznega denarja. Povrnimo se zopet k borzi in pogledjmo nekoliko njene poslove in nalogo.

V borznem prometu se razlikuje več sort poslovanj, namreč: a) dnevni, kadar se isti dan, ali dan potem, ko se je sklenila borzna pogodba, preda roba in plača pogodena cena; b) poslovi na predajo, namreč oni, ako se pogodba ta sklene, da se izpolni stoprav kasneje n. pr. za en mesec, dva, tri ali več mesecev. To godi se tako-le: trgovec A se obveže, da bode dal dne 25. junija 1000 hektolitrov pšenice; da A zadovolji tej obvezi, mora se za časa pobriniti; v pravem času so tedaj pogovori s trgovcem ali kmetom B, da mu ta za določeno dobo preda 1000 hektolitrov pšenice za pogodeno ceno. Z enacim delovanjem borze zabranjujejo, da se cena raznemu blagu in živežu prehitro in preveč znatno na viša ali niža. Od tega poslovanja so se izcimili; c) diferencialni poslovi borze. Ti poslovi se razlikujejo od prejšnjih v tem, ker se onega dne, ko bi trebalo pogodbo izvršiti, roba v resnici prodaje, ne pa plača za njo pogodena cena, ampak prodajalec in kupec se zadovoljita s tem, da si mejusobno izplačata razliko, mej

ceno pogodeno in ono, koje roba določene dne v istini ima. Prvi posel je tedaj realen, kajti stranki se obvežeta izpolniti sklenjeno pogodbo t. j. oddati roba oziroma denar: zadni pa ni realen, kajti niti prodajalec niti kupec se ne zavežeta izpolniti pogodbe, temveč, samo izplačati si razliko mej cenami ali v kurzu. N. pr. X, kupi od Y. dne 1. marca za 10.000 kreditnih lozov po dnevnem kurzu 98 gld. ter zajedno sklene z njim pogodbo, da mu jih nazaj da dne 1. junija. Cena lozom je pa dne 1. junija poskočila na 98.50. X ne tirja od Y. da mu v resnici donese za 10.000 loterijskih listov, ampak, da mu plača razliko mej cenami dne 1. marca in 1. junija t. j. 50 gld. Ako bi bili vrednostni papirji dne 1. junija cenejši n. pr. po 97.50, moral bi kupec plačati prodajalcu razliko 50 gld.

Diferencialni poslovi se živo tirajo po borzah, osobiti na efekte ali vrednostne papirje. Spekulacija z vrednostnimi papirji je šestokrat prav živa; spekulanti se delijo v dve vrsti: eni ugibajo, da bode ta ali oni papir v vrednosti rastel, torej spekulirajo na povišanje kurza (à la hausse); tem pravijo „hosisti“ (haussiers); drugi pa ugibajo, da bode ta ali oni papir v vrednosti padel, tedaj spekulirajo na padanje kurza (à la baisse) — pravijo jim besisti (baissiers). Vse one, koji na borzi spekulirajo na padanje, à la baisse, zovejo tudi „kontreminerje“. Prvim pravijo Angleži „bulli“ (biki), drugim pa „beari“ (medvedi).

Spekulacija se vrši tako-le: Hosist sklepa kupno pogodbo, ter se obveže kupiti nekatere papirje, ki se mu imajo izročiti le po preteku določene dobe n. pr. jednega meseca. Ako je n. pr. kupil papirje dne 1. marca, koji papirji se mu imajo izročiti 1. aprila, vrednostim papirjem se je pa v teku jednega meseca cena povišala, tedaj je dobil. Ako je cena papirjem padla, zgubil je.

Besisti učinjajo nasprotno. Dne 1. marca se n. pr. besist obveže prodati dne 1. aprila za 1000 gld. vrednostnih papirjev po kurzu, kojega imajo danes. Recimo, da je omenjeni dan cena tem papirjem 89 gl. Ako je v teku od 1. marca do 1. aprila cena se povišala, mora besist kupiti dotičnih papirjev za visoko ceno, ter pri tem zgubi; ako se je znižala dobi.

Toliko jedni kolikor drugi nastojajo, da se na borzi razmere spremene ugodno njihovim interesom: jedni, da se cena papirjem zviša, drugi, da se zniža — koja spekulacija preide kakšenkoli v sramotno barantanje, ter posameznikom, ki se z borzo pečajo, mnogo škodi. Radi česar je borza tudi razumnikom večkrat nevarna, kajti na povišanje ali padanje kurza ne upljivajo zgolj borzne velike pogodbe, ampak šestokrat tudi zunanji vzroki: nenadna prememba v državah, vojna, nenadna smrt vladarjev itd.

Borzo mnogi tožijo, drugi pa hvalijo. Gotovo je, da je borza za človeški promet koristna, ali ona se tudi zlorabi. Trgovina se ne sme zadovoljiti s tem, da zadovoljuje sedanjim potrebam; ona mora gledati tudi na bodočnost. Naloga trgovine ni samo, da prevaža blago iz jednega mesta v drugo, ampak kupec in prodajalec pričakujeta od nje, da ju preskrbi tudi za prihodnost. Da temu ugoti, potrebuje trgovina nekatere posebne uredbe, da uravnajo trgovino, ter je storé nenevarno za posameznikov imovino; mej te uredbe ali zavode štejejo tudi — borzo. Borza je koristna radi tega, ker se v njej shajajo vsi trgovci in ljudje, ki imajo opravka z trgovino in prometom; v njej se usredotočuje velik promet, ter daje prilike udeležencem, da iz nekako višjega stališča opazujejo vse razmere, ter odvrnejo razne nevarnosti, braneč, da se cene raznemu blagu prehitro in preveč znatno ne menjajo, rastejo ali padajo.

Da pri tem tudi spekulirajo za lasten dobiček, to ni nikako zlo, kajti spekulacija

sama na sebi ni zlo. Ako kdo česa kupuje v obilnej meri, kadar je cena nizka, potem pa isto blago svojevotjno po visocih cenah prodaja, — enaka spekulacija je škodljiva. In uprav to spekulacijo borze skušajo preprečiti, ter kolikor možno raznej robi obdržati stalno ceno.

(Dalje prihodnjič.)

Poslano. *)

Odrpito pismo g. dopisniku iz Šempasa z dne 17. februarja 1890. v št. 16 cenjenega lista „Edinosti“.

Podpisano, v omenjenem dopisu napadeno, kot strankarsko sumničeno in pred svetom razglašeno, čuti se dolžno, resnici na čast in v obrambo pravičnej svetelj stvari sledeče objaviti.

Kar je dopisnik „Muha“ v cenjenem listu „Edinosti“ št. 3 in 14 poročal, je bilo vse gola in nič pretirana resnica, v najlepši obliki povedana, tako da je dopisnik le stvar inel pred očmi in ne osebnosti. Kar pa dopisnik od 17. februarja omenja nekega protesta, moramo povedati, da je bil ta protest — če je bilo ono pisanje vredno tega imena? — podpisanemu dobro znan; — vsaj ga je v rokah imel; ali za take pisarije, ki se po krčmah napravljajo in za koja se okoli po hišah leta in pod drugim imenom podpise nabira, je podpisanemu sila malo mar, dobro vedočemu, da niti ne koristijo, niti ne škodujejo.

Tudi kar je g. dopisnik „Muha“ o požaru pri Fr. Humarju poročal, je gola resnica. Nam ni do tega, če je bil poleg požara ali ne, ampak glavna stvar je, da je res, kar je poročal. Pač pa je zlagano, kar šempaski dopisnik z dne 17. februarja poroča proti dopisu g. „Muhe“ in v opravičenje sedanjega cerkovnika.

Da č. g. župnik že v Šempasu čez 25 let službuje, je res, tudi mu nobeden pravicoljub ne zanikava požrtvovalnosti v njegovej službi; a da ni nezmotljiv, je prav jasno pokazal o priliki, ko se je potegoval, da bi še nadalje v cerkovniški službi ostal prejšnji, nemoralni cerkovnik. S tem činom je v. č. g. župnik vse svoje 25letno delovanje na cerkvenem polju z enim mahom vničil; ni res, da bi tukajšno županstvo, ali pa kdo drugi, v. č. g. župniku klubovalo, hoteč ga prisiliti —, da gre v pokoj. Veleč. g. župnik lahko ostane v svojej službi, dokler mu to pripuščajo fizične in duševne moči, ali samo s tem pogojem, da spoštuje tudi on ljudske pravice in dane postavbe in se ne ustavlja celo višjim cerkvenim naredbam in postavam.

Podpisano je v celi tej aferi le varovalo pravo ljudstva, oziroma cerkvene občine, in je pripravljeno tudi še za naprej to pot hoditi, dobro vedoč, da se za pravično reč poteguje, katera mora prej ali slej vender-le zmagati; izreka pa svoje obžalovanje, da se je veleč. g. župnik dal vloviti v prefrigidirane zajinke nemoralnega in nezvestega mladeniča in da je celo njega nemoralnost zagovarjal. Sveta dolžnost veleč. g. župnika je bila, da je v interesu načel, katere bi moral zastopati, po lastnej volji in brez pritiska od zdalej in od zgoraj, odgnal volka od čede. Da je on to storil, gotovo se ne bi bilo oglasilo ni sl. županstvo, ni starešinstvo; živeli bi bili v miru, kakor smo nekda, pred zloglasno to afero živeli.

Glede slabih potev in nekega Zevnikovega žita, o katerem dopisnik kvasi, mu je pa na pristo voljo dano, da se obrne do kompetentnih oblastnih; slovenski listi so pa namenjeni za druge koristnejše stvari.

Slednjič pozivlja podpisano g. dopisnika z dne 17. februarja, da vse one grožnje, s katerimi žuga g. dopisniku „Muha“ & Comp., na svitlo spravi, ter se s podpisom objavi, da bode podpisan vedelo, s kom ima posla. Podpisano je pripravljeno, celo to afero od pričetka njenega rojstva, do nje konca z datami in zapisniki objaviti, kajti v tem poslanem govorilo je samo površno, in je more razumeti le oni, ki je s stvarjo od bližne strani seznanjen. Potem pa bode javnost razsodila, kdo da je na prvi poti: ali županstvo z dopisnikom g. „Muham“, ali nemoralničnost, ki se je — žal — utihotapila v Šempas, ko je se jalec spal.

V Oseku, dne 7. marca 1890.

I. F.,
načelnik županstva šempaskega.

*) Za stvari pod tem naslovom je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu postava velevala.

Listnica upravnistva.

Gosp. J. J. Divača. Plačano do 15. julija t. l.

Dunajska bors.

11. marca.

Enotni drž. dolg v bankovih	— — gld. 88.15
— — v srebru	— — 88.25
Zlata renta	— — 110.35
5% avstrijska renta	— — 102.25
Delnice narodne banke	— — 930.—
Kreditne delnice	— — 315.75
London 10 lir sterlin	— — 119.30
Francoski napoleondori	— — 9.43
C. kr. cekini	— — 5.61 ¹ / ₂
Nemške marke	— — 58.32

Natečaj.

Predsedništvo „Delalskega podp. društva“ v Trstu, razpisuje natečaj za enega društvenega zdravnika.

Pismene ponudbe je doposlati v roku enega meseca podpisanemu predsedništvu, pri katerem se poizvejo natančnejši pogoji.

V Trstu dne 7. marca 1890.

Predsedništvo

„Delalskega podpornega društva“.

Poziv.

Podpisani naznanja udom „Delalskega podpornega društva“, da bode v nedeljo, dne 16. t. m. ob 6 uri zvečer, v društvenih prostorih volilni shod, katerega naj se gg. člani mnogoštevilno udeležijo.

Trst, 11. marca 1890.

Andrej Švagel
načelnik nadzornikov.

Vabilo.

Ker se 9. t. m. nije sešlo po § 31. zadružnih pravil potrebno število udov, vabijo se gg. zadržani k obneji skupščini, katera se bode v zmislu istega §. obdržala z istim dnevnim redom v Kopru 23. marca ob 10. uri popoldne.

V Kopru, 10. marca 1890.

Odbor posojilnice in hranilnice v Kopru.

Št. 146/o. s. v.

Razpis učiteljskih služeb.

Na trorzrednici v Dolini je stalno popolniti službi učitelja III. reda in učitelja III. reda, na dvorazrednici v Šmariji (Monte) pa služba podučiteljice.

Podrobni pogoji prijavi so se v uradnem listu „Osservatore Triestino“.

C. kr. okrajni šolski svet.

Koper, 18. februar 1890.

Schaffenhauer,
predsednik.

Prašek za prsi

8—5 (Ne kašljaj).

Najbolje sredstvo proti kašlju, hripavosti, hripi, nahodu in drugim kataralitičnim afekcijam.

Ena škatljica z navodilom stane 30 kr.

Dobiva se edino le v lekarni **Praxmarer**
Palazzo Municipale, Trst.

Ztunjanja naročila izvršujejo se z obratom pošte.

Osem svetinj.
Najboljše ročne harmonike

se 1., 2. in 3. vrstami tipk, orkester-harmonike z jeklenimi glasili in usnjatim mehkom, lastnega izdelka, kakor tudi glasbila vseh vrst: vijoline, citre, piščale, klarinete, trompete, lajne, orglice z okretalom, ustne harmonike, okarine, lajnice, aristone, orglice za ptice, albumi z godbo, kozarce za pivo in vino, neceserje za dame z glasbilo itd. v tvornici harmonik 19—20

Ivana N. Trimmel-a
na Dunaji, VII., Kaiserstrasse 74.
Ceniki zastoj in poštne prosti.

Lekarna

FRANZONI

popred Xicovich, nahajajoča se dosedaj v ulici via Nuova št. 18

se je preselila

v ulico via S. Antonio, na oglu nasproti kavarne „Stella polare“.

Zaloga vsakovrstnih zdravil.

Lastnik pol. društvo „Edinost“.

Pošilja blago dobro spravljeno in poštne prosti

Teodor Slabanja

srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17.

prilagoča se vlijudo pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovejše oblike, kot: monstranc, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognji pozlati in posrebrti. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja.

21—11

Pošilja blago dobro spravljeno in poštne prosti

Nič več kašlja!

PRSNI ČAJ

napravljen po lekarničarju

G. B. ROVIS

v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri; ima dober okus in velja en zavoj za 8 dni 60 nvč.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pile za prestenje života in proti madroni iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri z prtem truplu, žledodnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatljica velja 30 nvč.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debelej koži — cena 3 plaštrov z kurja očesa 20 nvč. — Ena steklenica tinkture 40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni ROVIS, v Gorici v lekarni Cristofolletti in Pontoni.

4—12

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Iz Križa v tržaški okolici

ubežal je prvi dan tega meseca pestrske pasmine z verižico in torbo. Kdor ga ujame, prijavi naj upravništvu tega lista in dobil bode primerno nagrado 1—2

Ivan Hümmling krojač

Via delle Beccherie št. II, nadstr. II.

prilagoča se slavnej duhovščini za izvrševanje duhovskih oblek po pogodbi in najnižjih cenah. Sprejema tudi naročila na drželi. Naročila izvršujejo se točno in iz najfinejšega angleškega sukna.

4—4

Snovij za obleke.

Peruvien in Doking za višje duhovenstvo predpisane snovij za uniforme c. kr. uradnikov, tudi za veterane, gasilna društva, telovadec, livreje,

Sukna za biljarde in igralne mize, loden tudi nepromočljiv za lovske sukne; pralne snovij, v plaidi za potovanje od gl. 4 12 itd. Vse to se dobi ceneje nego kje dru. od in najboljše, trpežne kvalitete.

Joh. Stikarofski v Brnu (Brünn)

Največja zaloga Avstro-Ogerske. Vzoreci franko. Za gospode krojače knjige z najraznovrstnejšimi in najlepšimi vzorci Pošiljate s povzetjem čez 10 gld. franco. Pri mojej stalnej zalogi v vrednosti 200.000 gl. in pri mojej svetovnej kupelji se razume ob sebi, da mi ostane mnogo odrezkov; ker pa ne morem razpošiljati vzorcev, vzamem take naročene odrezke rad nazaj, ali jih zamenjam z drugimi, ali pa vrnem donar. Barvo, dolgot in ceno treba je napovedati kadar se naroča take ostanke.

Korespondencija v nemškem, madjarskem, češkem, polskem, italijanskem in francozskem jeziku.

7—20 2

Colnine prosti

Stalne cene

Zaloga pohištva iz Dunajske tovarne Ignacij Kron

TRST, ulica al Teatro št. 3. bila je vnovič preskrbljena s popolnimi opravami za spalnice in jedilne sobe, lastni izdelki, v najnovejšem slogu in prodaje proti popolnem poročstvu za kakovost in po neizmerno nizkih cenah pristojati tudi 1 pohištvo za spalnico, staro-nem. sloga iz svitle orehonine gl. 255 bogato za odlične 1 baroko 285 narez-družine 1 za jed. sobo, 380 ljan o

V zalogi se dobiva zmirom tudi mnogo prostornega pohištva, ali trdno delanega in po jako nizke ceni.

Radi pomanjkanja prostora, zaloga železnega pohištva se je izdatno skrčila in do nove razpologe, se bode prodajalo po tovarniških cenah.

Ceniki se na zahtevanje pošiljajo po deželi franko in brezplačno.

J. PSERHOFER's

Apotheke zum „goldenen Reichsapfel“

WIEN — Singerstrasse N. 15 — WIEN.

Kričistilne, nekaj imenovane univerzalne kroglice, zaslužijo po vsej pravici to poslednje ime, kajti obilo je boleznih, pri katerih so pokazale te kroglice svoj izvrstni učinek. Desetletja sem razširile so se te kroglice na vse strani, zapisujejo jih zdravniki in gotovo je malo družin, v katerih ne bi bilo male zaloge tega domačega pripomočka.

Jedna škatljica z 15 kroglicami stane 21 kr., jeden zavitek šestih škatljic 1 gld. 5 kr., pri nefrankovani pošiljavi po povzetju 1 gld. 10 kr.

Ako se denar naprej pošlje, ni treba plačati porto, in stane: 1 zavitek kroglice 1 gld 25 kr., 2 zavitka 2 gld. 30 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr.; 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov 5 gld 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manj, kot jeden zavitek se ne pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva

„J. Pserhoferjeve kričistilne kroglice“

in paziti je, da ima pokrov vsake škatljice isti podpis J. Pserhofer v rdečih pismenih, katerega je videti na navodilu za porabo.

Balzam za ozeblino J. Pserhoferja 1 posodea 40 kr., prosto poštne 65 kr.

Trpotčev sok, proti kataru, hripavosti, krčnemu kašlju itd. 50 kr.

Amerikansko mazilo za trganje 1 gld. 20 kr.

Prah proti potenju nog, škatljica 50 kr., poštne prosto 75 kr.

Balzam za goltanec, 1 steklenica 40 kr., poštne prosto 65 kr.

Življenska esenca (Pražke kapljice) proti pokvarjenemu želodecu, slabemu prebavljenju, stekleničica 22 kr

Angleški čudežni balzam, steklenica 50 kr., mala stekleničica 12 kr.

Fijakerski prašek, proti kašlju itd. 1 škatljica 35 kr., poštne prosto 60 kr

Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospešujo rast las, škatljica 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Stendela, domače sredstvo proti ranam, ulesom itd., posodea 50 kr., poštne prosto 75 kr.

Univerzalna čistilna sol A. W. Bullricha, izvrstno domače sredstvo proti posledicam slabe prebave, 1 zavitek 1 gld.

Razven imenovanih izdelkov dobivajo se še druge farmacevtske specialitete, ki so bile po vseh avstrijskih časopisih oznanjene.

5—12

Razpošiljanja po pošti se točno odpravljajo proti gotovem ali povzetju.

Pri dopošiljavi denarja po poštni nakaznici, stane porto dosti manj kakor po povzetju.

2—12

Riccardo Dinelli

Via S. Lazzaro št. 15, Trst.

Zaloga alabastra vsake kvalitete in oblike.

Tovarna za gips

različnih vrst na drobno in debelo. Izdeluje kipe iz gipsa po nizkih cenah.

6—44

Mirodilnica

G. B. Angeli v Trstu

Piazza della Legna št. 1,

na debelo in drobno

združena z odlikovano izdelovalnico čopičev (pinzeljnev)

in z veliko zalogo barv in olja lastnega izdelka Lakov z Angleške, Francozke, Nemške itd. itd.

kakor tudi z veliko zalogo

mineralnih voda

dobljenih neposredno od izvirov in jamčne svežosti, in

romanskega žveplja

za žvepljanje trt, pomešanega z modro galico in namenjenega v zatiranje

peronospore.

Zaloga v lastnej, v Logu pod Riečanji ložečji hiši.

1—4

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu svojo

novo krojačnico,

katere jo odprl v ulici delle Beccherie št. 11, drugo nadstropje.

Josip Vičič,

5—5 krojač.

Čas nam je preporučiti p. n. občinstvu Trsta i okolice, Primorja i ostalih hrvatsko-slovenskih gradovah i mestah, sa solidnosti i jeftinoće poznatu, te obilnimi modernimi pismeni strojevi providjenu,

JEDINU SLAVENSKU

TISKARU U TRSTU

Ista prima i obavlja svaku naručbu bilo koje vrsti knjigotiskarskoga posla te preporuča se osobito za ove vrsti tiskanje kao n. pr.:

za župne urede, okružnice, račune, list. artiju i zavite s napisom, preporučne karte, posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive, rasporede, ulaznice, oglase, pravila, izvješće, zaključne račune, ročištnike, punomoći, cjenike, jestvenike, svakovrstne skrižaljke, izpovjedne cedulje, knjige itd.

Uvjerava se p. n. občinstvo, da će nam biti osobita briga, p. n. naručitelje u svakom pogledu zadovoljiti koli brzom i točnom podvorbom, toli jeftinom cjenom i ukusnom izradbom.

Drži u zalih (skladištu) sve potrebne tiskalice i knjige za crkvene urede.

Onda ima na prodaj sljedeće knjige: Kmetijsko berilo za nadaljevalne tečaje ljudskih sol in gospodarjev v pouk ciena prije 50 nvč. sada 40 tvrdo vezana . . . n. 60 Sodnjski obrasci sastavl B. Trnovac . . . n. 20 Vilim Tel, prevod Cegnara . . . n. 40 Ljudmila prevod J. Lebana . . . n. 20 Filip prevod Križmana . . . n. 20 Antigna prevod Križmana . . . n. 20 Trst in okolica od Sile . . . n. 30 Pjesma o zvonu preveo A. K. Istranin . . n. 20 Istra pjesma . . . n. 30

Ove su knjige jako prikladne za darove o praznicah zato ih sl. občinstvu preporučamo.

Kod naručivanja tiskarnica i drugog, molimo naznačiti točno o naručbu i dotični naslov (adresu) naručitelja.

Za obilnu naručbu preporuča se

Tiskara Dolenc

Via Carintia br. 28 u Trstu.

Tiskarna Dolenc v Trstu

Izdajatelj in odgovorni urednik Julij Mikota.